

АЛМАНАХ
РОДОЛЮБЕЦ

Брой VIII

2016

РОДОЛЮБЕЦ

алманах

Брой VIII

В памет на
БОРИС ИЛИЕВ
Един от основателите на дружество „Родолубец“,
дългогодишен съставител и редактор
на алманах „Родолубец“

София, 2016

ЦЕНТЪР ПО БЪЛГАРИСТИКА ПРИ МЕЛИТОПОЛСКИЯ ДЪРЖАВЕН ПЕДАГОГИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ „БОГДАН ХМЕЛНИЦКИЙ“

*Доц. д-р Сергей Пачев,
Държавен педагогически университет,
Мелитопол, Украйна*

През октомври 2008 г. към Мелитополския държавен педагогически университет „Богдан Хмелницки“ беше създаден Център по българистика - междудисциплинарен научноизследователски отдел с цел изследване историята, езика и културата на българска диаспора в Северното Приазовие.

В центъра работят 12 преподаватели от различни катедри на МДПУ: историци, филолози, психолози и др., събрани в един екип от ръководителя на Центъра Сергей Пачев.

Голям принос в дейността на центъра имат студентите историци, които събират теренния материал, дешифрират записите. Плодотворно е и участието на членовете на българското дружество „Балкани“.

Центърът организира експедиции в българските села в Приазовието. Създава се аудио- и видео архив със спомени на българите от Таврия, които после се изучават и публикуват в нашите издания. През 2014 г. беше създаден проект „Историята на таврийските българи през обектива на фотокамерата“ - Фотоизложба, отразяваща съдбата на конкретния човек или на целия род. Заедно с фотоизложбата „Българите от Бесарабия: хроники на XX век“ проектът за първи път беше представен в гр. Сливен на 17 януари 2014 г., а после и в други градове в България. Два пъти изложбата бе представена в София - в Института по етнология и фолклористика с етнографски музей към БАН (през март 2014 г.) и в Столична библиотека (през декември 2014 г.)

За 6 години в МДПУ са проведени 5 международни научни конференции. Сътрудниците на Центъра взеха участие в много международни научни, научнопрактически и научнотеоретически конференции и семинари в Украйна и в България. Работата на Центъра е представена с около 130 доклада и поредицата „Болгары Северного Приазовья: история, язык, культура“.

Една от важните посоки в работата на Центъра е създаване и укрепване връзките с България в областта на образованието, науката и културата. Подписани са няколко договора за сътрудничество между МДПУ и различни университети, научни и културни институции, например с Института по етнология и фолклористика с етнографски музей към БАН и с Регионалния исторически музей - Сливен.

Сключването на подобни договори дава големи възможности за съвместна образователна и научна работа, която се осъществява чрез научни експедиции, археолого-етнографски студентски практики, стажове на преподаватели и др.

Заедно със сътрудниците на Центъра в Мелитополския университет вече дос-

та години работят и лектори от България, които популяризират българската история, език и култура в този регион на Украйна.

Дейността на ЦБ има значение не само за българската диаспора в Украйна, тя е необходима и за българите в България. Връзките на ЦБ с обществеността на гр. Сливен доведоха до създаването на Обществен съвет за сътрудничество на Бесарабско-таврическа диаспора - Сливен. А инициативата на С. Пачев за побратимяване на гр. Сливен и гр. Мелитопол беше приета и подкрепена от кметовете на двата града и сега успешно се реализира в различни направления.

РОЛЯТА НА БЪЛГАРСКИЯ ЦЕНТЪР „СЛАВЯНЕ” ЗА ДУХОВНОТО ВЪЗРАЖДАНЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ТРАДИЦИИ В ПАВЛОДАРСКА ОБЛАСТ, РЕПУБЛИКА КАЗАХСТАН

*Валентина Шатова,
Етнокултурен център „Славяне”,
Павлодар, Република Казахстан*

Нашият център „Славяне“ е основан през 2002 г., обаче неофициално започнахме да работим по-рано. Началото беше поставено през 1988 г. в с. Андрияновка, Актогайски район, Павлодарска област, където винаги са живели компактно българи от Бесарабия.

Цялата дейност на Центъра е ориентирана към възраждането на нашите традиции, език, танци, песни, тъй като за 107 години от преселването на нашите предци доста малко елементи от тази култура са се съхранили. При смесените бракове дори езикът не се е съхранил. Асимилацията в тази насока беше най-силна в съветско време, когато не беше „модно“ да говориш на своя роден език, защото обучението във всички учебни заведения се водеше на руски език. Демократичните промени за нас не бяха лесни. Преминахме през различни периоди: част от българските семейства заминаха за прародината България, други мигрираха в страните от СНГ и съвсем малка част остана там, където техните прадеди са се преселили от Тараклийски уезд, Република Молдова.

За 13 години ние постигнахме много. Нашите деца свободно четат на роден език, пишат, пеят, достойно представят българската диаспора в Казахстан. Само ние в гр. Павлодар имаме уникалната възможност да изучаваме роден език, култура и традиции в Училището за национално възраждане „Канат Дуржуман”. Занятията се водят от преподаватели от България. За нас тяхното идване в Пав-

СЪДЪРЖАНИЕ

ДЕ Е БЪЛГАРИЯ 5-20

Химн на Република България	6
Герб на Република България	7
Физическа карта на България	8
Национално знаме на Република България	10
Лудогорието като географска област, <i>Борис Илиев</i>	12
Откровение, <i>Донка Василева</i>	17
Родна земя, <i>Денис Айдънов</i>	17
Лудогорие, <i>Костадин Крайнов</i>	18
Лудогорски пътища, <i>Атанас Костов</i>	18
Железният баща - великан над великаните, <i>Борис Илиев, д-р Анатолий Кънев</i>	19

РОДОЛЮБЕЦ ЗА СЕБЕ СИ21-38

От Българията очакваме ръка да ни подадете..., <i>Александър Миланов</i>	22
От скала камък, <i>Александър Миланов</i>	22
Създаване и първите години от дейността на дружеството за културни връзки с бесарабските и таврийските българи „Родолубец“, <i>д-р Мария Билга</i>	23
Двадесет и пет години „Родолубец“, <i>Мария Стоянова</i>	31
За тези, които не са вече сред нас, но винаги ще бъдат с нас... за нашите големи родолюбци, <i>д-р Олга Водинчар</i>	36
29 октомври - Ден на бесарабските българи	37
За ония, които запазиха духа си, <i>Димитър Тодоров</i>	38

С БЪЛГАРИЯ В СЪРЦЕТО 39-58

Публикации на научното дружество на българистите в Молдова, <i>д.и.н. Николай Червенков</i>	40
Център по българистика при Мелитополския държавен педагогически университет „Богдан Хмелницкий“, <i>доц. д-р Сергей Пачев</i>	45
Ролята на българския център „Славяне“ за духовното възраждане на българските традиции в Павлодарска област, Република Казахстан, <i>Валентина Шатова</i>	46
Ден в памет на жертвите на политическите репресии в Казахстан, <i>Стефка Колева Костова-Мицова</i>	48

Православието крепи българина през вековете..., <i>Дора Костова</i>	50
Твоята кръв, <i>Татяна Танасова-Тодорова</i>	53
За България с любов, <i>Станини Дешева</i>	53
Български стихове от Канада, <i>Светла Минкова</i>	55
...Зрънце от вашата вяра, капка от вашата кръв, <i>Михаил Бъчваров-Бондар</i>	58

БЪЛГАРСКИ ГЛАСОВЕ 59-74

Зов за България, <i>Петър Бурлак-Вълканов</i>	60
Вишнево, <i>Нико Стоянов</i>	61
Слънчева картина, <i>Нико Стоянов</i>	61
Утро над родното село, <i>Михаил Бъчваров-Бондар</i>	61
Съпругата, <i>Таня Танасова-Тодорова</i>	62
Дано, <i>Таня Танасова-Тодорова</i>	62
Българи сме, нали, <i>Анна Малешкова</i>	63
България, <i>Анна Кострова-Терзивец</i>	63
Барбаризми, <i>Георги Барбаров</i>	64
Из „Смехът на дявола“, <i>Анна Малешкова, Николай Куртев</i>	65
Размисли, <i>Димитър Боримечков</i>	68
Буджакска степ - легенда, приказка или реалност, <i>Димитър Боримечков</i>	69
Из „Попечителят“, <i>Иван Ненов</i>	70
България в моите мечти, <i>Прасковия Серт</i>	73
Спомен за мама, <i>Прасковия Серт</i>	73
Троян, <i>Анна Серт</i>	73
Детските ми спомени, <i>Людмила Козар</i>	74

ЮБИЛЕЙНИ ГОДИШНИНИ 75-92

За България - добролюбиво и всеотдайно, <i>д-р Богомил Великов Колев</i>	76
Йордан Гаврилов на осемдесет и пет години, <i>д-р Дочка Кисьова-Гогова</i>	78
Калина Канева на 80 години, <i>Димитър Боримечков</i>	80
Поздрав за нашата Станини	82
Много ли са 80 години?!, <i>Станини Дешева</i>	83
Благослов за словото, <i>Станини Дешева</i>	84
Поет и хроникьор на българските дела в Бесарабия, <i>Кирилка Демирева</i>	85
Едно назабравимо преживяване, <i>Стоян Михайлов Стоянов, Теньо Додев</i>	87
В навечерието на юбилея, <i>Димитър Боримечков</i>	89

СЪКРОВИЩНИЦА НА НАРОДНИЯ ДУХ 93-110

Песенният Вайсал, <i>д-р Владимир Калоянов</i>	94
Традиционно лекуване от урочасване, <i>д-р Татяна Кара</i>	100
Баяния от с. Андровка, Бердянски район, Украйна, <i>Йонко Бонов</i>	104
На „Кукерландия“ в Ямбол, <i>Динка Ангелова</i>	106

ХОРА, СЪДБИ, ПАМЕТ 111-152

Усмивката на съдбата, <i>Илия Балев</i>	112
Щрихи от съдбата на кримските българи, <i>д-р Димитринка Димитрова-Маринова</i>	115
Делжилери. Потомците разказват, <i>Тончо Михов, д-р Галин Георгиев</i>	121
Бабовци през очите на другоселци, <i>Петър Добрев</i>	126
Гласът на кръвта, <i>Георги Журков</i>	133
Да се усетиш българин, <i>Григор Константинов</i>	136
Бесарабските българи през втората половина на ХХ век, <i>Илонка Попова</i>	141
Спомени с коментари от едно кратко пътуване през Костурско и Преспанско, <i>Захари Ст. Захариев</i>	146

ФАКТИ, ВЪПРОСИ, МНЕНИЯ, ИЗСЛЕДВАНИЯ 153-224

Прозата на Мишо Хаджийски - човекът в контекстите на патриархалното и историческото битие, <i>д.ф.н. доц. Страшимир Цанов</i>	154
Подстъпи към съвременната българска поезия от Бесарабия и Таврия, <i>Донка Николова</i>	162
Да се знае - Каразини са българи, <i>акад. Михаил Станчев</i>	166
Църковното развитие на бесарабските българи през първата половина на ХІХ век в историографията, <i>д-р Иван Думиника</i>	170
Ономастични маркери за гагаузацията на българите тукани в Горния Буджак, <i>д-р Димитър Маринов</i>	178
Бесарабските българи и Полша, <i>д-р Йежи Хатлас, д-р Иван Думиника</i>	183
Праисторическа Варна, <i>Светлозар Попов</i>	188
Чие име носи село Везенково, <i>Станини Дешева</i>	197
Двама бесарабски българи, видни съратници на Васил Левски, <i>Никола Караиванов</i>	198
Територията на забравените предци, <i>д-р Наталия Краско</i>	201

Съдбата на кримските българи в документи, <i>Николай Сяров</i>	205
Страници от историята, културата и традициите на българското село Стояновка в Молдова, <i>Мария Крестинкова</i>	210
Трудова миграция на българи от Бесарабия в Бразилия през 20-те години на ХХ век, <i>д-р Елена Водинчар</i>	213
И все пак: кой е Пушкиновият Кърджали - „булгар” или сърбин? <i>д-р Васил Кондов</i>	222

В ПАМЕТ НА 225-240

<i>Владимир Никифорович Станко</i>	226
<i>Васил Василев</i>	227
<i>Петър Германов</i>	228
<i>Наталия Фьодоровна Бошкова</i>	229
<i>Анастасия Кружкова-Димитрова</i>	231
<i>Емил Боев</i>	232
<i>Сава Новаков</i>	235
<i>Владимир Карабойчев</i>	238
<i>Елена Николова</i>	240

ПРОСВЕТНО ДЕЛО 241-280

Печатницата на Болградската гимназия (1861 - 1877) и нейният културно-просветен принос през Възраждането, <i>Татяна Караиванова</i>	242
Лицей „Васил Левски“ в град Кишинев и образователната политика на България спрямо бесарабските българи, <i>Марина Стоянова</i>	249
Тараклийски университет - моя трудна и светла любов... <i>Марияна Георгиева</i>	259
Как една мечта се превърна в реалност, <i>Стефка Колева Костова-Мицова</i>	261
Силата на българския дух в изложбата Artextreme 15 <i>Дария Василева, Анатолий Радев</i>	264
Професор Благой Чифлянов - бележит български духовник, <i>Емил Миланов</i>	267
Юбилеен брой на училищен вестник „Здравей” на Болградската гимназия „Г. С. Раковски”, посветен на <i>Димитър Мутев</i>	269
Двадесет години от приемането на Постановлението за осъществяване на образователна дейност сред българите в чужбина №103/31.05.1993 г. <i>Емил Миланов</i>	277

ПРИЛОЖЕНИЯ.....281-295

Приложение 1, Брой кандидат-студенти и приети студенти с българска държавна стипендия за периода 1990 - 2016 г. 281

Приложение 2, Докторанти и специализанти от българските общности, приети за обучение с българска държавна стипендия по ПМС №103 или по протоколите за обмен с Молдова и Украйна за периода 1991 -2016 г. 282

Приложение 3, Брой кандидат студенти за периода 1990 - 2015 г. 283

Приложение 4, Брой приети студенти за периода 1990 - 2015 г. 284

Приложение 5, Брой приети студенти за периода 1990 - 2015 г. 284

Приложение 6, Списък на преподавателите от България, работили сред българските общности зад граница в периода 1989 -2015 г. 285